

MAAILMANKANSALAISEN POLKU

Sisällys

Alkusanat.....	3
Johdanto.....	4
Vuosiluokat 0–2.....	6
Vuosiluokat 3–4.....	8
Vuosiluokat 5–6.....	10
Vuosiluokat 7–9.....	12

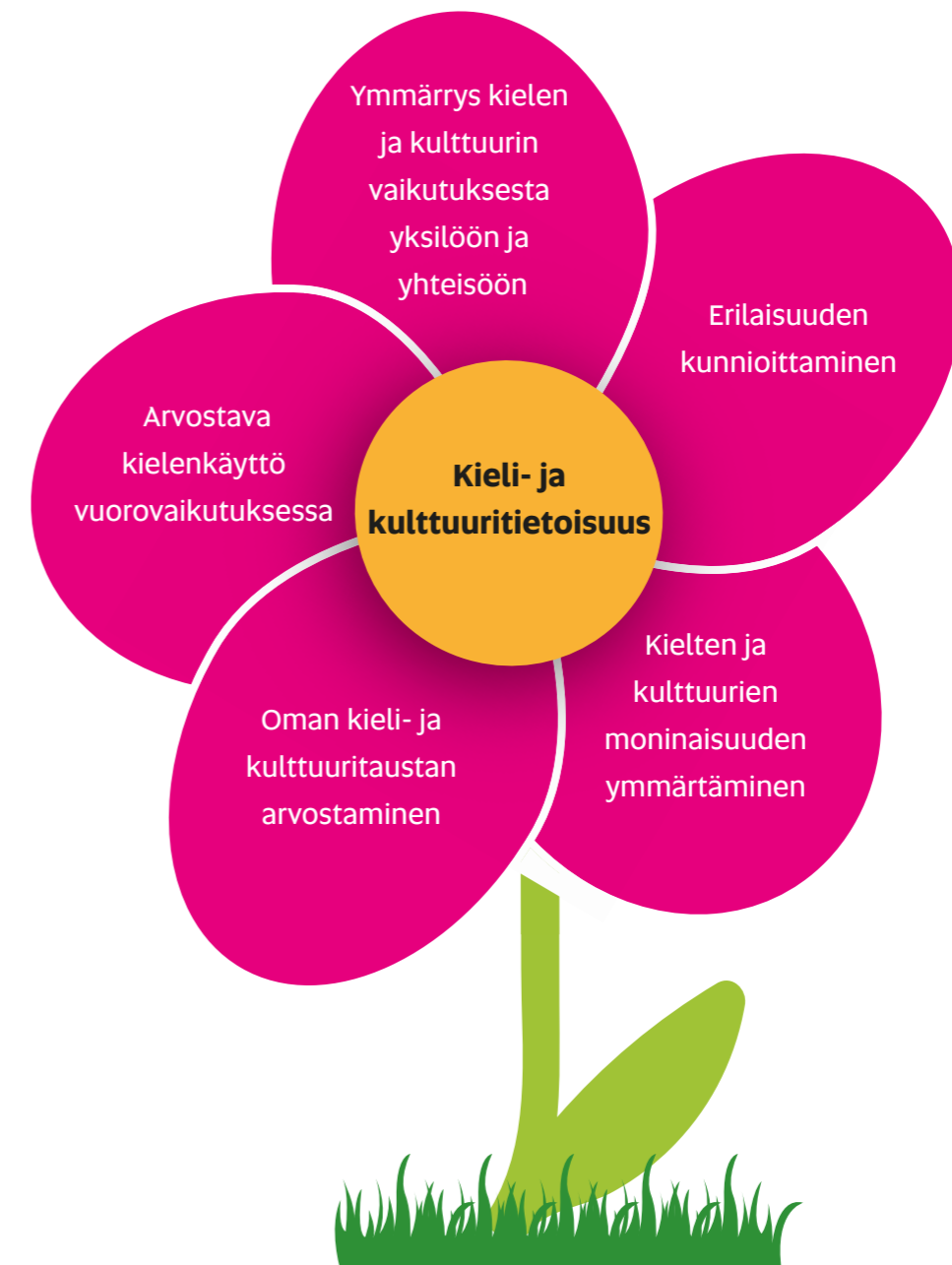
LIITTEET

LIITE 1	
<i>Tervehdykset eri kielillä</i>	14
LIITE 2	
<i>Jaakko kulta</i>	17
LIITE 3	
<i>Havaintoja kielistä ja kulttuureista</i>	18
LIITE 4	
<i>Kulttuurisia piirteitä aistien kautta</i>	19
LIITE 5	
<i>Miten elämä on muuttunut?</i>	20
LIITE 6	
<i>Minä eri tilanteissa</i>	21
LIITE 7	
<i>Kielipilvi</i>	22
LIITE 8	
<i>Minä ryhmien jäsenenä</i>	23
LIITE 9	
<i>Kielitaidon merkitys minulle</i>	24
Eri kieliä maailmassa.....	25
Postikortti.....	26
Lisätietoja ja materiaaleja.....	27

FREPAFIN-työryhmä: Eija Ruohomäki, Pauliina Kanervo ja James Hansen
Materiaali ja toimitus: Pauliina Kanervo ja Henriikka Hujanen
Lisätietoja: Pauliina Kanervo, pauliina.kanervo@ouka.fi
Graafinen suunnittelu: Tiina Haataja, Monetra Oy Painatuspalvelut, 2018

Alkusanat

Tämän kirjan tarkoituksena on toimia opettajan apuvälineenä kulttuuri- ja kielikasvatuksessa. Materiaali tukee viestintätaitoja ja kulttuurien välisen toiminnan oppimisprosessia sekä lapsen ja nuoren oman identiteetin kehittymistä. Kielikasvatuksessa tähdätään useiden eri kielten kieli- ja kommunikaatiotaitoihin, myös ei-verbaalisiin. Sen avulla myös tuetaan kielenoppimiseen liittyvää itsetuntemusta ja itseohjautuvuutta. Kielten ja kulttuurien oppiminen on yksilöllinen, läpi elämän jatkuva prosessi.

Johdanto

Millaisia valmiuksia maailmankansalainen tarvitsee? Millaista tietoa? Millaisia taitoja, arvoja ja asenteita?

Maailmankansalaisen polku antaa vastauksia näihin kysymyksiin.

Maailmankansalaisen kulttuuri- ja kielipolut pohjautuvat eurooppalaiseen viitekehykseen (A Framework of Reference for Pluralistic Approaches). Alkuperäiseen FREPA/CARAP-viitekehykseen liittyvät oppimateriaalit täydentävät mm. kielten oppimisen, opetuksen ja arvioinnin yleiseurooppalaista viitekehystä (CEFR) ja Eurooppalaista kielisalkkua (ELP).

Maailmankansalaisen polku koostuu kulttuuri- ja kielipoluista. Jokaisella vuosiluokalla on omat kompetenssimäärittelynsä

- A) tiedoille (sinisellä pohjalla)
- B) taidoille (oranssilla pohjalla) ja
- C) asenteille (vaaleanpunaisella pohjalla).

Maailmankansalaisen kulttuuripolku

Luokat 0-2	On tietoinen kulttuurien yhtäläisyyksistä ja eroavaisuuksista	Osaa tarkkailla kulttuurien yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia	Ymmärtää kulttuurien erilaisia piirteitä	Suhtautuu avoimesti ihmisiin ympärillään	On utelias muita kulttuureita kohtaan
Luokat 3-4	On tietoinen siitä, että kulttuurit muuttuvat	On tietoinen kulttuurin/ kulttuurien vaikutuksesta ihmisten identiteettiin	Osaa vertailla kulttuurien samankaltaisuuksia ja eroja	Kunnioittaa toisia kulttuureja ja näkee kulttuurit myönteisellä tavalla	On halukas osallistumaan kulttuureihin liittyvään toimintaan
Luokat 5-6	Tunnistaa oman lähiympäristönsä moninaisuutta	Tietää, että kulttuurierot voivat vaikuttaa viestintään	Osaa keskustella oman kulttuurin yhtäläisyyksistä ja eroista verrattuna muihin kulttuureihin	Hyväksyy erilaisuutta ja on avoin muita kulttuureja kohtaan	Tuo esille omaa kulttuuriaan/ kulttuureitaan myönteisesti
Luokat 7-9	Tietää, että maailma on moninainen	Tietää, että kulttuurien kehittymiseen vaikuttavat monet tekijät	Ymmärtää yhtäläisyyksiä ja eroja kulttuurisissa käytännöissä ja tunnistaa stereotyyppioita	Ymmärtää kulttuurien merkityksen yksilöille ja yhteisöille	Arvostaa maailman moninaisuutta ja omaa identiteettiään

Mitä on kulttuuri?

Kulttuurin käsite määritellään eri tavoin eri käyttöyhteyksissä. Kulttuuri on sidonnainen aikaan ja paikkaan. Laajimmillaan kulttuuri käsittää kaiken sen, mitä ihminen maailmassa tekee ja on tehnyt ihmiskunnan historian aikana. Se voidaan myös määrittää ihmisen toiminnoissaan tuottamiksi, ymmärtämiksi ja välittämiksi merkityksiksi. Kulttuureja on useita erilaisia ja kulttuureilla voidaan tarkoittaa monia eri asioita kuten korkeakulttuuria, kaupunkikulttuuria, bisneskulttuuria tai organisaatiokulttuuria. Jokaisella on oma yksilöllinen kulttuuritaustansa ja jokainen on samanaikaisesti usean eri kulttuurin jäsen.

Maailmankansalaisen kielipolku

Luokat 0-2	On tietoinen eri kielten olemassaolosta	Osaa tunnistaa eri äänneitä	Tunnistaa puhutun ja kirjoitetun kielen eroja	Hyväksyy, että ei ymmärrä kaikkia lähiympäristössä puhuttuja kieliä	On utelias kieliä kohtaan
Luokat 3-4	On tietoinen omassa ympäristössä puhuttavien kielten rooleista	On tietoinen, että kielissä on sääntöjä	Osaa tunnistaa vierasperäisiä sanoja omassa äidinkielessään/ omassa äidinkieliään	On avoin kielelliselle moninaisuudelle	Haluaa olla mukana tilanteissa, joissa käytetään muita kieliä
Luokat 5-6	On tietoinen ihmisten kuulumisesta useampaan kuin yhteen kieliyhteisöön ja ymmärtää sen vaikuttavan identiteettiin	Tietää, että kieliä oppii oppimisstrategioiden avulla	Osaa käyttää yhdessä kielessä oppimiaan taitoja ymmärtääkseen muita kieliä	Haluaa käyttää vuorovaikutus-tilanteisiin sopivia viestinnän keinoja eri tilanteissa	Ymmärtää myönteisen asenteen auttavan kielten oppimisessa
Luokat 7-9	Tietää, että samalla kielellä on eri variantteja	Tietää kielen hallinnan vaativan tietoa myös historiasta, kulttuurista, politiikasta ja maantieteestä	Osaa vertailla systemaattisesti eri kieliä	Osaa selittää omien kieltensä piirteitä verrattaessa toisiin kieliin	Arvostaa omia kieliään ja maailman muita kieliä ja haluaa kehittää kielitaitoaan

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteisiin kuuluvat mm. Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu (L2) ja Työelämätaidot ja yrittäjyys (L6).

Kun tarkastellaan yksilön ajattelua, eri kulttuurit ja kielet eivät ole omissa lokeroissaan, vaan vuorovaikutuksessa ja suhteessa toisiinsa. Eri kielenkäyttötilanteissa ihminen voi joustavasti käyttää erilaisia ilmeitä ja eleitä, siirtyä kielestä toiseen tai käyttää itse aktiivisesti jotain kieltä.

Kielikasvatuksen tavoitteena on monikielinen, kulttuurien välinen toimija. Kielikasvatuksessa tutustutaan kieliin ja kulttuureihin mahdollisimman varhain.

Tähän lähestymistapaan kuuluu myös informaalin oppimisen tunnistaminen ja esille tuominen, itsetuntemuksen ja itseohjautuvuuden lisääntyminen, usko omiin taitoihin, yhteistyökyvyn kehittäminen sekä motivaation herättäminen ja ylläpito. Keskiössä ovat lisäksi moninaisuuden kohtaamiseen liittyvät ajatukset, tunteet ja asenteet.

Oppilaiden yrittäjyys- ja työelämätaitojen kehittäminen lisää heidän kykyään kohdata muuttuva maailma. Yrittäjyyskasvatus opettaa elämässä, työssä ja yhteiskunnassa tarvittavia tietoja ja taitoja. Yhdessä tekemällä, kokeilemalla ja kokemalla opitaan myönteinen asenne tulevaisuuteen.

Maailmankansalaisuuteen kuuluu eettisyyden, kulttuurien välisen osaamisen ja kielitaidon lisäksi työelämätaitoja ja ymmärrystä globaaleista ilmiöistä.

Tehtävät

Tervehdyksiä eri kielillä [LIITE 1](#)

Voitte yhdessä harjoitella, miten eri maissa tervehditään. Oppilaiden kanssa voidaan myös miettiä, missä maissa tervehdyksiä käytetään.

Jaakko kulta –laulu eri kielillä [LIITE 2](#)

Opettaja voi soittaa laulua eri kielillä (esim. Kielireppu-materiaali) ja oppilaat voivat arvata kielen. Lisäksi voidaan arvata kirjoitetuista kielistä, mikä kieli on kyseessä ja vertailla kieliä keskenään.

Havainnot eri kielistä ja kulttuureista [LIITE 3](#)

Oppilas täyttää lomakkeen itsenäisesti koulussa tai kotitehtävänä. Lomake voidaan käydä läpi myös suullisesti.

On tietoinen siitä, että kulttuurit muuttuvat

- Millaisia kulttuuriin liittyviä asioita olet oppinut perheeltäsi?
- Onko elämä ollut ennen erilaista?

On tietoinen kulttuurin/kulttuurien vaikutuksesta ihmisten identiteettiin

- Millaisiin erilaisiin ryhmiin kuulut?
- Miten ryhmät eroavat toisistaan?

Osa vertailla kulttuurien samankaltaisuuksia ja eroja

- Toimitko kaikissa ryhmissä samalla tavalla? Jos et, miksi?

Kunnioittaa toisia kulttuureja ja näkee kulttuurit myönteisellä tavalla

- Miksi on olemassa erilaisia kulttuureja?
- Miksi kulttuurien kunnioitus on tärkeää?

On halukas osallistumaan kulttuureihin liittyvään toimintaan

- Millainen kulttuuri sinun koulussasi on? Entä harrastuksissasi?

Haluaa olla mukana tilanteissa, joissa käytetään muita kieliä

- Kuinka voit oppia muita kieliä omassa arjessasi?

Kulttuuripolku Kielipolku

On tietoinen omassa ympäristössä puhuttavien kielten rooleista

- Miksi ihmiset ympärilläsi käyttävät eri kieliä?
- Mitä kieliä haluaisit itse oppia?

On tietoinen, että kielissä on sääntöjä

- Millaisia sääntöjä tiedät? Mihin niitä tarvitaan?
- Millaisia eroja puhutun ja kirjoitetun kielen välillä on?

Osa tunnistaa vierasperäisiä sanoja omassa äidinkielessään/omissa äidinkieliessään

- Onko äidinkielessäsi/äidinkieliessäsi vierasperäisiä sanoja?
- Käytätkö muita kieliä puhuessasi äidinkieltäsi/äidinkieliäsiäsi?
- Miten muiden kielten piirteet eroavat oman kiellesi piirteistä? Onko piirteissä samankaltaisuuksia?

On avoin kielelliselle moninaisuudelle

- Miten muiden kielten ymmärtäminen auttaa sinua jokapäiväisessä elämässäsi?

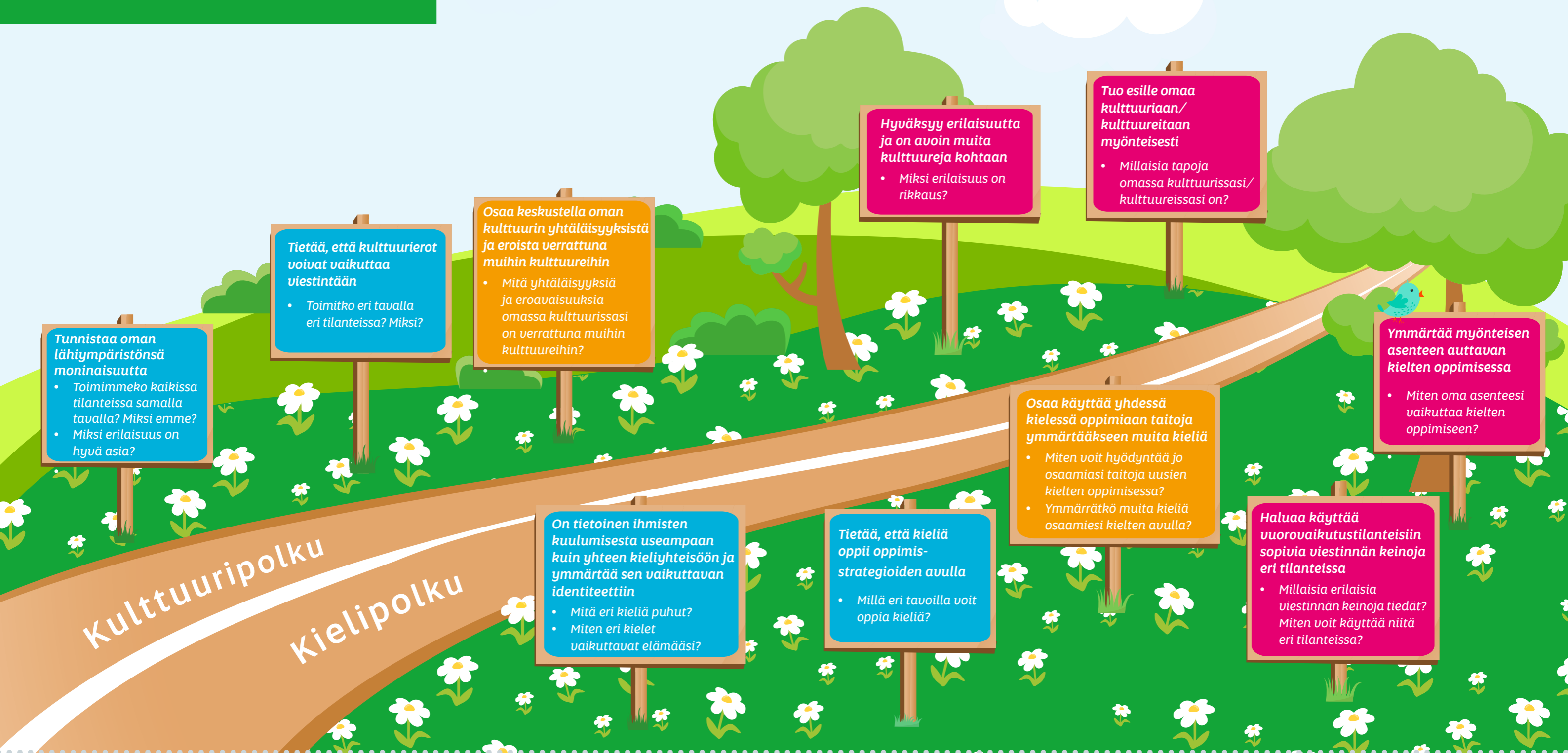
Tehtävät

Kulttuureja aistien kautta [LIITE 4](#)

Oppilaat täyttävät lomakkeen ja miettivät, miten voivat aistia kulttuureja. Tehtävä voidaan tehdä koulussa tai kotona.

Miten elämä on muuttunut? [LIITE 5](#)

Oppilaat täyttävät lomakkeen vasemman puolen ensin itse ja haastattelevat sitten vanhempaa/isovanhempaa/tutua vanhempaa henkilöä.

Tunnistaa oman lähiympäristönsä moninaisuutta

- Toimimme kaikissa tilanteissa samalla tavalla? Miksi emme?
- Miksi erilaisuus on hyvä asia?

Tietää, että kulttuurierot voivat vaikuttaa viestintään

- Toimitko eri tavalla eri tilanteissa? Miksi?

Osa keskustella oman kulttuurin yhtäläisyyksistä ja eroista verrattuna muihin kulttuureihin

- Mitä yhtäläisyyksiä ja eroavaisuuksia omassa kulttuurissasi on verrattuna muihin kulttuureihin?

Hyväksyy erilaisuutta ja on avoin muita kulttuureja kohtaan

- Miksi erilaisuus on rikkaus?

Tuo esille omaa kulttuuriaan/ kulttuureitaan myönteisesti

- Millaisia tapoja omassa kulttuurissasi/ kulttuureissasi on?

Ymmärtää myönteisen asenteen auttavan kielten oppimisessa

- Miten oma asenteesi vaikuttaa kielten oppimiseen?

Osa käyttää yhdessä kielessä oppimiaan taitoja ymmärtääkseen muita kieliä

- Miten voit hyödyntää jo osaamiasi taitoja uusien kielten oppimisessa?
- Ymmärrätkö muita kieliä osaamiesi kielten avulla?

On tietoinen ihmisten kuulumisesta useampaan kuin yhteen kieliyhteisöön ja ymmärtää sen vaikuttavan identiteettiin

- Mitä eri kieliä puhut?
- Miten eri kielet vaikuttavat elämääsi?

Tietää, että kieliä oppii oppimisstrategioiden avulla

- Millä eri tavoilla voit oppia kieliä?

Haluaa käyttää vuorovaikutustilanteisiin sopivia viestinnän keinoja eri tilanteissa

- Millaisia erilaisia viestinnän keinoja tiedät? Miten voit käyttää niitä eri tilanteissa?

Tehtävät

Minä eri tilanteissa [LIITE 6](#)

Oppilas miettii, miten hän käyttäytyy eri tilanteissa.

Kielipilvi [LIITE 7](#)

Oppilas etsii kielipilvestä sanat eri kielillä. Oppilaiden kanssa voidaan vertailla, miten sama sana kirjoitetaan ja äännetään eri kielissä.

Tietää, että maailma on moninainen

- Miten moninaisuus näkyy kulttuurissasi/ kulttuureissasi?

Tietää, että kulttuurien kehittymiseen vaikuttavat monet tekijät

- Mitkä asiat ovat vaikuttaneet kotimaahasi ja sen kulttuuriin?

Ymmärtää yhtäläisyyksiä ja eroja kulttuurisissa käytännöissä ja tunnistaa stereotyyppioita

- Millaisia yhtäläisyyksiä ja eroja eri kulttuureissa on?
- Millaisia stereotyyppioita tiedät? Miten ne vaikuttavat sinuun?

Ymmärtää kulttuurien merkityksen yksilölle ja yhteisölle

- Miten erilaiset kulttuurit vaikuttavat sinuun?
- Mihin kulttuureja tarvitaan?

Arvostaa maailman moninaisuutta ja omaa identiteettiään

- Miten olet tutustunut muihin kulttuureihin?
- Mitä positiivista voit kertoa omasta kulttuuristasi/ kulttuureistasi?

Arvostaa omia kieliään ja maailman muita kieliä ja haluaa kehittää kielitaitoaan

- Mitä oma kieleesi on sinulle opettanut?
- Mitä olet oppinut muiden kielten avulla?

Tietää kielen hallinnan vaativan tietoa myös historiasta, kulttuurista, politiikasta ja maantieteestä

- Kuinka tieto historiallisista, kulttuurisista, poliittisista ja maantieteellisistä asioista auttaa sinua ymmärtämään kieliä?

Osa vertailla systemaattisesti eri kieliä

- Mitä samankaltaisuuksia ja eroja huomaat opiskelemiesi kielten välillä?

Osa selittää oman kielen piirteitä verrattaessa toisiin kieliin

- Mitä kielellisiä samankaltaisuuksia ja eroja huomaat, kun vertaat käyttämiäsi kieliä muihin kieliin?

Tietää, että samalla kielellä on eri variantteja

- Miten käyttöyhteys vaikuttaa kielen käyttöön?

Tehtävät

Erilaisia kulttuureja arjessa [LIITE 8](#)

Oppilas kirjoittaa lomakkeeseen, millaisia eri kulttuureja kohtaa omassa elämässään.

Kielitaidon merkitys minulle [LIITE 9](#)

Oppilas täyttää lomakkeen miettien, mitä kieliä osaa, mitä kieliä haluaa oppia ja mitä asioita on oppinut muiden kielten avulla.

LIITE 1

Tervehdykset eri kielillä

Hello!

¡Hola!

Bonjour!

Ciao!

Hallo!

Hej!

LIITE 2

Jaakko kulta

Ranska

Frère Jacques, Frère Jacques,
Dormez vous? Dormez vous?
Sonnez les matines, Sonnez les
matines
Ding Dang Dong, Ding Dang Dong

Islanti

Meistari Jakob, meistari Jakob!
Sefur þú? Sefur þú?
Hvað slær klukkan? Hvað slær
klukkan?
Hún slær þrjú. Hún slær þrjú.

Zulu

Baba Jacob, Baba Jacob
Usalela? Usalela?
Amasilongo esonto ayakhala,
Amasilongo esonto ayakhala
Ding dong del. Ding dong del.

Englanti

Are you sleeping? Are you
sleeping?
Brother John, Brother John?
Morning bells are ringing! Morning
bells are ringing!
Ding Dang Dong. Ding Dang Dong.

LIITE 3

Havainnot kielistä ja kulttuureista

1. Näitä kieliä tunnistan netistä, mainoksista, lauluista...

2. Olen oppinut näitä kieliä:

3. Olen tavannut ihmisiä, jotka ovat puhuneet näitä kieliä:

4. Näitä kieliä näen ja kuulen lähiympäristössäni:

5. Olen tarvinnut vierasta kieltä, kun...

LIITE 4

Kulttuurisia piirteitä aistien kautta

Kirjoita, miten voit aistia kulttuurisia piirteitä ja tapoja.

Näkö

Haju

Kuulo

Maku

Tunto

LIITE 5

Miten elämä on muuttunut?

Vastaa ensin itse kysymyksiin. Haastattele sitten vanhempaasi/isovanhempaasi/jotain vanhempaa henkilöä ja kysy, millaista hänen elämänsä oli sinun ikäisenäsi.

Nimi: _____

Luokka: _____

Mitä aineita opiskelet koulussa?

Mitä teet koulun jälkeen?

Mikä on lempiaineesi?

Miten menet kouluun?

Mikä on lempiruokasi koulussa?

Hauskin koulumuistosi

Haastateltavan nimi: _____

Mitä aineita opiskelit koulussa?

Mitä teit koulun jälkeen?

Mikä oli lempiaineesi?

Miten menit kouluun?

Mikä oli lempiruokasi koulussa?

Hauskin koulumuistosi

LIITE 6

Minä eri tilanteissa

Mitä kieliä käytät? Millaista kieltä käytät?

Koulussa:

Kotona:

Kavereiden kanssa:

Mediassa:

LIITE 7

Kielipilvi

Miten samat sanat sanotaan eri kielillä?

Etsi kielipilvestä ja kirjoita.

suomi	englanti	ruotsi	saksa	ranska	espanja	pohjoissaame
kissa						
maito						
linja-auto						
aurinko						
kirja						
auto						

Kielipilvi vastaukset

Suomi	Englanti	Ruotsi	Saksa	Ranska	Espanja	Pohjoissaame
kissa	a cat	en katt	eine Katze	un chat	un gato	bussá
maito	milk	mjölk	Milch	lait	leche	mielki
linja-auto	a bus	en buss	ein Bus	un autobus	un autobús	busse
aurinko	the Sun	en sol	die Sonne	le soleil	el sol	beaivváš
kirja	a book	en bok	ein Buch	un livre	un libro	girji
auto	a car	en bil	ein Auto	une voiture	un coche	biila

LIITE 8

Minä ryhmien jäsenenä

Millaisiin ryhmiin kuulut? Mikä yhdistää teitä?

Koulussa

Vapaa-ajalla

Mediassa

Harrastuksissa

LIITE 9

Kielitaidon merkitys minulle

Näitä kieliä käytän perheeni ja ystäväni kanssa:

Näitä kieliä olen oppinut koulussa tai kursseilla:

Näitä kieliä opiskelen juuri nyt:

Näitä kieliä olen oppinut koulun ulkopuolella. Missä yhteydessä?

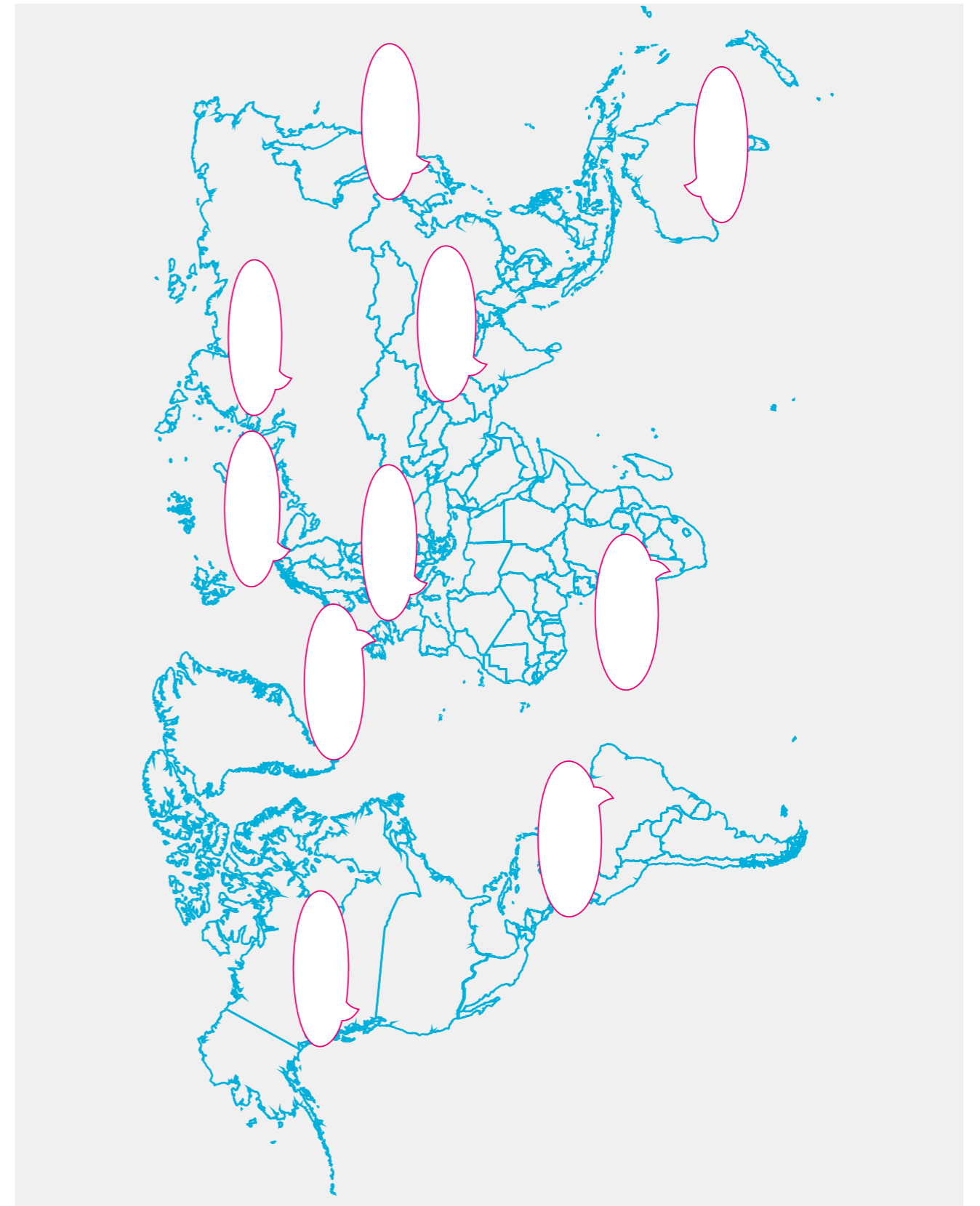
Näitä kieliä haluaisin oppia. Miksi?

Näitä asioita olen oppinut kielten avulla:

Näitä kieliä uskon tarvitsevani tulevaisuudessa. Miksi?

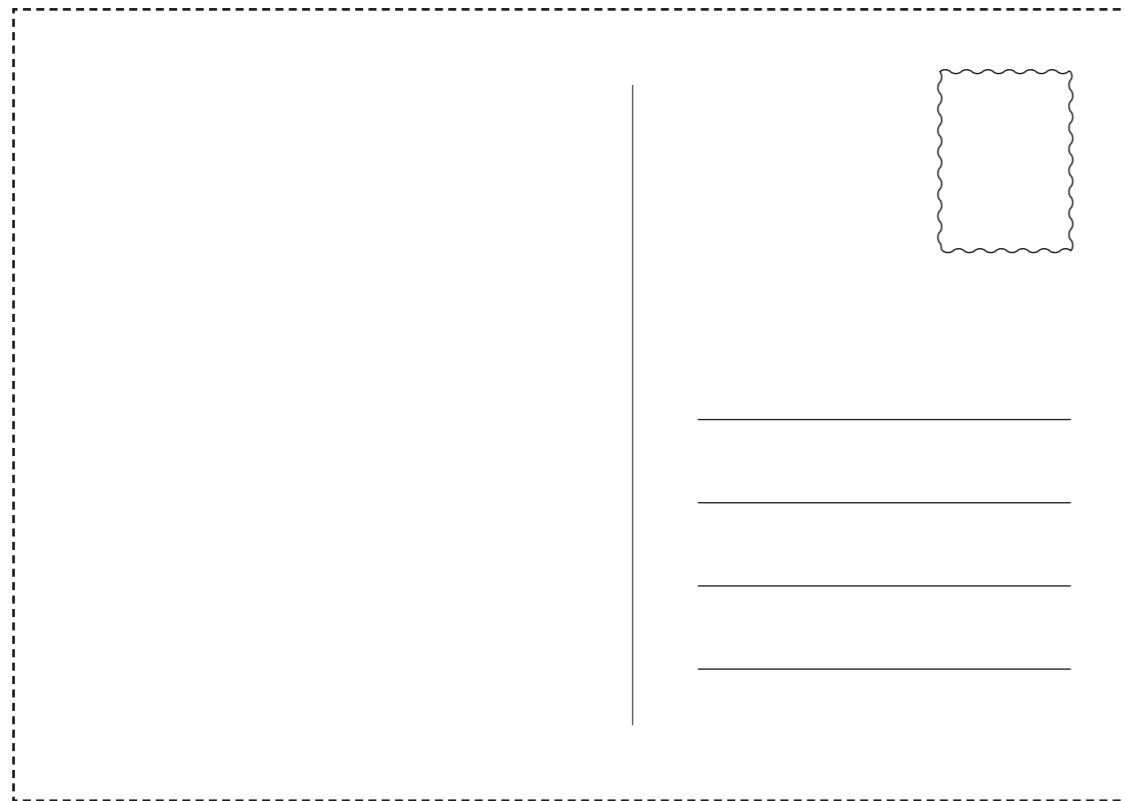
Eri kieliä maailmassa

Voitte oppilaiden kanssa miettiä, mitä kieliä eri maissa puhutaan ja miten eri maissa voidaan tervehtiä.

Postikortti

Kirjoita postikortti jollain toisella kielellä kuin äidinkielelläsi. Voit itse päättää, kenelle lähetät postikortin.

Lisätietoja ja materiaaleja:

Kielitivoli www.kielitivoli.fi

Avaimia kielirikasteiseen opetukseen
<https://avaimiakielirikasteisuuteen.wordpress.com/>

Kielten aarrearkku
<http://turunkielitivoli.wikispaces.com/Kielten+aarrearkku>

Kielireppu
<http://turunkielitivoli.wikispaces.com/kielireppu>

Maailmankoulu <https://maailmankoulu.fi/oulu/>

Nuoret tekevät tulevaisuuden – yrittäjyyskasvatuksen strategia
http://pohjois-pohjanmaa.yesverkosto.fi/files/2016/11/Popyk_esite_aukeamittainWEB.pdf

FREPAFIN frepafin.wordpress.com

FREPA carap.ecml.at

